



СИМВОЛ НА ВЯРАТА

БЮЛЕТИН НА ЦЕНТЪРА ЗА РЕЛИГИОЗНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И КОНСУЛТАЦИИ
"СВВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ" ПРИ СТОЛИЧЕН ХРАМ "СВВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ"
Брой 19, 25 януари 2013 година

Д-р Десислава ПАНАЙОТОВА

КОРБАН, СИРЕЧ, ДАР БОГУ (Марк 7:11)



Стремежът на хората към Бога е всеобщо явление, което притежава няколко фундаментални, всеобщи и неотменими характеристики,

независимо от това каква е изповядваната вяра. Три от тези характеристики са: 1) най-общата идея за *святото* и неговото реално съществуване; 2) потребността от доближаване до и служене на *святото*; и 3) необходимостта да принесеш, да отдадеш нещо в името на *святото*. Същевременно различните религии твърде много се отличават една от друга по това как възприемат светостта, до каква степен съумяват да доближат човека до *святото* и как разбират даряването в името на това *свато*. В този контекст религиозният живот на човечеството е показателно свидетелство за плодовете от отдалечаването или доближаването до истинския Бог. Феноменологията на даряването в име Божие ни приобщава към размисъл върху следните въпроси: *Има ли грях; Ако има грях, как той може да бъде изкупен; Какво иска Бог от нас най-много; Имаме ли нещо свое, което можем да отдадем на Бога*. И в края на краищата: *Какво трябва да означава за нас, православните християни, понятието и самото приношение „корбан“, сиреч какво е „дар Богу“*

по същество в най-висшия, християнския смисъл на тази дума.

ПОНЯТИЕТО

Думите „корбан“ или „курбан“ произлизат от древния семитски корен *krbn / qrbn* като в отделните семитски езици се вокализират различно и имат една спрямо друга отлики в смисловите си оттенъци и в броя на значенията си.

Корбан < Korbān / Qorbān:

Понятието „корбан“ (с „o“) е правилната транскрипция на еврейското *qorbān* קָרְבָּן (също с „o“), което означава „дар“, „жертва“, „принос“, „приношение“. В оригиналния еврейски текст на книга Левит и всесъжението, т. е. жертвата, която се заколва и всеизгаря изцяло, също носи названието *qorbān* (Лев. 1:2, 10, 14)[1]. То „сочи за приближаване чрез жертвоприносителния дар до Бога (и жертвеника). Поради това с тази дума се обозначава въобще жертвата, независимо от кой вид е тя“[2].

Подобна вокализация на думата се намира и в персийската ѝ форма *qorbāni* قربانی (пак с „o“).

Тази дума е използвана от Самия наш Господ Иисус Христос и е достигнала до нас чрез Новия Завет именно във формата „корбан“ (Марк 7:11). Това, както и фактът, че Православната църква от древност е възприела книгите на Стария Завет като неизменна част от канона

на св. Библия, е предостатъчно основание всички православни християни да използват понятието „корбан“, а не „курбан“.

Курбан < Qurbān:

Терминът „курбан“ (с „y“) навлиза в нашия език под влиянието на исляма и произлиза от арабската дума **قربان qurbān**, която означава преди всичко принасянето на жертвен овен като кулминация на мюсюлманския празник Курбан Байрам в спомен на жертвоприношението на Ибрахим (библ. Авраам). Това насилствено напластяване върху православния термин



„корбан“ би следвало да се изчисти и преодолее, тъй като смисловото понятие „курбан“ е чуждо на библейската, вероучителната, историческата и лингвистичната традиция на Църквата.

На сирийски, формата също е с „y“ - *qurbānā* - и означава „жертва“.

КОРБАНЪТ В ЮДАИЗМА И КУРБАНЪТ В ИСЛЯМА

Юдаизъм

Юдаизмът възприема принасянето на животински жертви като „инстинктивно действие от страна на човешките същества, което изразява благодарност, преклонение или съжаление“[3]. Отношението на евреите от старозаветната епоха към жертвопринасянето израства върху схващането за това, че „благодарствените или просителните молитви биха изглеждали по-

искрени, ако хората дарят нещо свое. /.../ Принасянето на първоберките, на първородните животни и символичното откупване на първородните синове трябва да са били начин да се признае, че приношенията са преди всичко дар от Бога“[4]. Най-върховните моменти на общение с Бога в живота на библейските патриарси Авраам, Исаак и Иаков „без изключение са белязани от съграждането на жертвеници и принасянето на животински жертви“[5] (срв. Бит. 12:7; 13:18; 26:25; 35:1-7; 46:1). Без съмнение най-драматичният пример за тази взаимовръзка е жертвоприношението на Авраам (Бит. 22:1-18), който - бидейки призван от Бога да прояви своята вяра, преклонение и покорство - е готов да принесе като всежъжение собствения си син Исаак, въпреки че той е най-скъпото му чедо, радост и утеха в старините му (Бит. 21:1-8).

Безграничното доверие и любов, които Авраам е изпитвал към Бога, са описани в библейско повествование така: „И стигнаха до мястото, за което му бе казал Бог; и направи там Авраам жертвеник, наслага дървата и, като свърза сина си Исаака, тури го на жертвеника върху дървата. Тогава Авраам протегна ръка и взе ножа, за да заколи сина си. Но Ангел Господен му викна от небето и рече: Аврааме, Аврааме! Той отговори: ето ме! Ангелът рече: не дигай ръка върху момчето и не прави му нищо; защото сега познах, че се боиш от Бога и не пожали едничкия си син за Мене. Подигна Авраам очи и видя: ето, отзаде му овен, който се бе заплел с рогата си в гъстак. Авраам отиде, взе овена и го принесе всежъжение вместо сина си (Исаака). И нарече Авраам онова място: Иехова-ире; затова и сега се казва: на планината Господ ще предвиди. И Ангел Господен втори път викна Аврааму от небето и рече: кълна се в Мене Си, казва Господ, че, понеже ти направи туй нещо и не пожали (за Мене) едничкия си син, аз ще благословя и преблагословя, ще размножа и преумножа твоето семе, както небесните звезди и както пясъка по морския бряг; и твоето семе ще завладее градовете на враговете си; и ще бъдат благословени в твоето семе всички земни народи, защото послуша гласа Ми“ (Бит. 22:9-18). С това свое обещание Всевишният показва на Авраам, че съществуващите по онова време езически практики на човешки жертвоприношения трябва да стоят далеч от религиозния живот

на Авраам и потомството му, защото не са Му удобни. Същевременно Бог с благословията Си възнагражда не жертвата на Авраам, а любовта и вярата му.

След избавянето на евреите от египетско робство Бог им дава чрез пророк Моисей заповед да изработят свой подвижен храм - **скинията** (Изх. 26-27). Самото ѝ освещаване става чрез множество жертвоприношения на животни (Лев. 9) и от този момент нататък тя се превръща в обединяващ свещен център за еврейския народ. След неколкостотин години скинията

в историята на **юдаизма** - **той изгубва тайнствено-богослужесния си характер.**

В много случаи жаждата на различни еврейски кръгове за мистичен опит се изразжда в редица учения и практики - различните форми на *юдейско чародейство* и *каббала* например, които се оказват непредвидими и богопротивни в своето бъдещо развитие, тъй като то ги отдава твърде далеч от автентичната и богопросветена Моисеева вяра. Междувременно в юдаизма свещениците са частично и непълноценно „заместени“ от *равините* (*учителите*) или от

главите на семействата, разрушеният Йерусалимски храм - от синагогите, а обществените жертвоприношения - от домашните обичаи. Последните и в модерната епоха показват, че потребността от изкупление и привързаността към принасянето на животински жертви е жива сред последователите на юдаизма, въпреки тенденцията консервативните, реформирани и либералните юдаисти все по-



предава своите функции на великолепия **Йерусалимски храм**, построен от цар Соломон (3 Цар. 6; 8). Поради това, че тази най-голяма светиня фокусира в себе си почти целия озен живот на еврейската нация, разрушаването на храма от страна на римския император Тит през 70 г. се оказва истинска религиозна и национална катастрофа. Евреите изживяват трагично този момент, защото секва богослужението, **секва общественото служение на еврейските първосвещеници и свещеници.** Така секват и жертвоприношенията. Евреите са лишени от най-значимото си достойние, чрез което са се доближавали до Бога - вече нямамо къде да носят своите приноси, тъй като жертникът им бил поруган. Отваря се нова страница

да прегръщат разбирането, че библейската идея за жертвоприношението надскача принасянето най-вече на животински жертви[6] и че тя би следвало да се отнася преимуществено до съкрушеното и смирено сърце (срв. Пс. 50:12), до милостта към другите хора в духа на казаното от Господа: „*Аз искам милост, а не жертва, и богопознание повече, нежели всесъжжения*“ (Ос. 6:6). Така или иначе е факт, че за празника Йом Кипур, например, еврейските семейства принасят в жертва бял петел или кокошка. „Изпълнявайки това равинът върти птицата над главата си, четейки молитва, а след това три пъти удря жертвата, като казва: *Този петел (или кокошка) да бъде замяна за мене, да бъде очищение вместо мене. Той да завърши със смърт, а за мен и за целия Израил да бъде щастлив*

живот. В края на краищата очистителната жертва отива за празничното угощение"[7].

Ислям

Ислямът има своите текстове, регламентиращи свещения и до днес за мюсюлманите дълг да принасят животински жертви в името на Аллах за опрощаване на греховете им и за изпросване на благословение за дома и семейството. Това действие се свързва със смисловия корен **курб** (приближаване до Аллах)[8].

Тъй като в своето оформяне ислямът е силно повлиян от юдаизма (и много по-малко от християнството), е закономерна приликата на Сура 37 (АС-САФФАТ, 37:99-110) със старозаветното повествование от книга Битие (22:1-18) за жертвоприношението на Авраам. Коранът разказва следното: „И рече [Ибрахим]: *"Отивам при моя Господ. Той ще ме напъти. Господи мой, дари ме с праведни потомци!"* И го благовестихме за смирен син. И когато порасна, и започна да ходи с него, той рече: *"О, синко мой, сънувах, че трябва да те заколя. Какво ще кажеш?"* Рече: *"О, татко мой, прави, каквото ти е повелено! Ще откриеш, ако Аллах е пожелал, че съм от търпеливите."* И когато двамата се подчиниха, и той го положи по лице, Ние му извикахме: *"О, Ибрахим, ти изпълни съня."* Така награждаваме Ние благодетелните. Това е явното изпитание. И за него дадохме в замяна голямо жертвено животно. И оставихме за него спомен сред сетните. Мир за Ибрахим! Така награждаваме Ние благодетелните."

Важно е да се каже, че мюсюлманите виждат в лицето на **Ибрахимовия (библ. Авраамовия) син, готвен за жертва, Измаил, а не Исаак, както е в Стария Завет**. Въпреки това съществено различие, ислямът следва юдаизма в разбирането за основополагащото значение на животинските жертви като форма на заместител за човешките грехове и на умилоствение за човешките прошения пред Аллах.

Може дори да се каже, че ислямската традиция за принасянето на жертвен овен е още по-тясно обвързана с идеята за това, че човешкият живот трябва и може да бъде „откупен“ и благословен чрез проливане чуждата кръв на животно,



подобно на извършеното от пророка Ибрахим. Именно това е смисълът на най-големия ислямски празник Курбан Байрам, по време на който и днес масово се колят агнета и овни, а на отделни места и кози, крави, биволи и камили.

„И сторихме за вас от обредите на Аллах да бъде едрият жертвен добитък. В него има благо за вас. И споменавайте името на Аллах, докато [животните] са изправени [за колитба]! И когато рухнат по хълбок, яжте и хранете и доволствация, и просяка! Така сме ви ги подчинили, за да сте признателни. Не тяхното месо, не тяхната кръв ще стигне до Аллах, а вашата набожност ще стигне до Него. Така Той ви ги е подчинил, за да възвеличавате Аллах, че ви е напътил. И възрадвай благодетелните!" (Сура 22, АЛ-ХАДЖ, 22:36-37).

Вторична, макар и важна за съвременните мюсюлмани, е практиката - от курбана да се раздава на съседите и бедните хора като форма на милостиня. Но основна остава **идеята за заместителната жертва**, чрез която се осигурява живот, благоденствие и плодовитост за приносителя. Това се потвърждава и от другия

основен текст в Корана, който вмениява курбана като неизменно задължение на всеки истински мюсюлманин: „В името на Аллах, Всемилостивия, Милосърдния! Ние ти дадохме [о, Мухаммад, реката] ал-Каусар. Затова отслужвай



молитвата към своя Господ и [жертвено животнo] коли! Твоят ненавистник - той е лишеният [от потомство]" (Сура 108, АЛ-КАУСАР).

КОРБАНЪТ В ПРАВОСЛАВИЕТО

Православното разбиране на жертвените приноси има за свой център Образа на Изкупителя Христос и примера на Неговата кръстна жертва. В Христа Разпнатия ние не виждаме праведен човек, даряващ на Бога детето си, част от добитъка или реколтата си, за да бъде той и домът му благословен на земята. В Повесения на кръста ние съзерцаваме безгрешния и най-прекрасния (вж. Пс. 44:3), **Добрия Пастир, Който отдава Сам Себе Си за нас** и за нашето вечно спасение - без да търси своето.

Старозаветните жертви са частично предзнаменование за смъртта на Христа, Който като непорочен Агнец трябваше да пострада на кръстното дърво за спасението на света. С **пришествието на Христос старозаветните**

жертвоприношения са отменени, защото след принасянето на най-святата и истинска жертва - Богочовека - другата, която е праобраз на истината, престава да съществува, изчезва като сянка[9]. Така, както изчезна Соломоновият храм, за да отстъпи място на Христовото Тяло - Църквата, с нейните безчислени храмове по лицето на цялата земя, в които неизменно се служи най-великата и безкръвна Жертва за всички народи - св. Евхаристия.

И това стана, за да се изпълнят думите на Спасителя, изречени от Него, когато веднъж излиза от Соломоновия храм: „*Виждате ли всичко това? Истина ви казвам: няма да остане тук камък на камък, който да не бъде срунат*" (Мат. 24:2). И още: „*Иерусалиме, Иерусалиме, който убиваш пророците и с камъни убиваш пратените при тебе! Колко пъти съм искал да събера чедата ти, както кокошка събира пилците си под крилете, и не рачихте! Ето, оставя се вам домът ви пуст*" (Лука 13:34-35). „В новата благодат християните с вяра трябва да принасят на Бога духовна жертва, без която и за юдеите старата жертва не е била полезна"[10].

Защо духовна жертва? Защото нищо от материалните неща, които преди и след Голгота хората принасят, не е действително тяхно. И наистина - не жертвата във вид на овен, с която завършва Авраамовото изпитание, е причината за Божието благоволение към Авраам, а неговото **доверие в Господа** и готовността му да пожертва най-скъпото си в име Господне. Чудесната поява на овена, който не е от многобройните Авраамови стада, е най-отчетливият Божи знак за това, че ние не можем да Му принесем нищо от себе си, тъй като всичко по лицето на земята, включително и нашият живот, са Божии. Затова дарът, който Бог с радост приема като *наш* принос, като нещо наистина *наше*, това е **любовта и вярата ни**, които се раждат в красивите дълбини на нашата осъзната и богоустремена свобода.

Как тогава следва да възприемаме и практикуваме принасянето на КОРБАН в Православната ни църква?!

Може ли вещественото приношение във вид на храна да бъде същевременно и духовна жертва?!

Преди да отговорим на тези въпроси би било полезно да набележим **неправилните разбирания и практики**, които съществуват сред народа ни по отношение приготвянето и раздаването на корбан.

Наследявайки някои *заблуди още от времето на езичеството и на турското робство*, през годините на атеистичния режим, наред с всички останали отстъпления от Свещеното Предание и Свещеното Писание на Църквата, се състоя и неразумното „еманципиране“ на голяма част от българите спрямо свещенослужителския авторитет на православното духовенство и спрямо благодатния богослужебен живот в православния храм. През последните бездуховни десетилетия, било поради религиозна неграмотност или духовна леност, било поради горделивост или негативна настроеност спрямо Църквата, болшинството от сънародниците ни не посещават редовно храма и така сами се лишават от благословеното общуване със свещенослужителите. Това дава своето отражение и върху обичаите, свързани с личния и семейния духовен живот, с индивидуалните оброци и приноси, с отбелязването на семейните годишнини и празници.

Стана обичайно човек сам да отиде в църква, да си допре иконката или новото кръстче до дадена светиня, без да помоли духовника за молитва и освещаване, и да реши, че те вече са осветени. Или да се доближи до купичката със светена вода, да вземе потопената в нея китка и сам да се поръси за здраве. Или да сключи граждански брак, без да скрепи връзката си в благословеното св. тайнство Брак. Или да донесе дреха на болен, да я допре до св. мощи и да си тръгне забързан за къщи, без да е поискал духовен съвет, без да е получил духовна полза от свещеническата молитва за себе си и своя дом. По същия начин бе разкъсана връзката между миряните и духовниците, между дома и храма по отношение отдаването и освещаването на корбан. Това благословено чинодействие на Църквата бе масово подменено с нехристиянски, извънцърковни и полуцърковни практики, всяка от които претендира да бъде корбан.

Ето няколко примера:

1) Коли се жива риба / птица / животно у дома и се сготвя, като се нарича на конкретен

повод - годишнина от злополука, катастрофа, изчерпване, събуждане от кома и др. Заколеното животно се възприема като заместител на човешкия живот и се жертва вместо него, та да живее човекът в здраве и благоденствие. Консумирането на *корбана* става в рамките на семейството или на най-тесен кръг от близки, съседни или приятели, без той да е осветен предварително от духовник.

2) Донася се в храма ястие, което не се освещава от духовник, а само престоява за малко там, след което се отнася отново къщи и се консумира като *корбан*.

3) Донасят се в храма сол, вода за освещаване от духовник, които после се ползват в къщи като част от продуктите, нужни за приготвянето на *корбана*.

4) Приготвя се и се раздава *корбан* в църковен двор, при оброчище или в необитаем манастир, но без освещаващото служение на духовник - било поради липса на такъв, било поради конфликт между приносителите на дара и духовното лице, отговарящо за дадена енория или св. обител.

5) Често *корбанът* не се споделя с никого извън най-тесния семеен кръг, а това е себичност, която противоречи на Христовите заповеди на любовта. „*Защото, ако обикнете ония, които вас обичат, каква вам награда? Не правят ли същото и митарите? И ако поздравявате само братята си, какво особено правите? Не постъпват ли тъй и езичниците?*“ (Мат. 5:46-47).

Когато Господ Иисус Христос говори за корбана (в Марк. 7:11), Той поставя понятието във възможно най-широкия му контекст (Марк. 7:1-13) и го определя като „*дар Бозу*“, чрез който даден човек би могъл да се ползва от друг човек в име Божие. Същевременно Спасителят ни призовава така да живеем, че да не допускаме привидното благочестие на благотворителността или обричането на дадено имущество и придобивки да бъдат лицемерно прикритие на нашия стремеж да лишим определен човек или група хора от ползването на същите тези блага.

„*Събраха се при Него фарисеите и някои от книжниците, дошли от Йерусалим, и като видяха, че някои от учениците Му ядяха хляб с нечисти, сиреч, неумити ръце, укориха ги. Защото фарисеите и всички юдеи, придържайки се о преданието на старците, не ядат, докле си не умият ръцете до лактите; и като си дойдат от тържището, не ядат, докле се не умият. Има и много друго, което са приели да пазят: измиване чаши, шулци, котли и пейки.*“

След това фарисеите и книжниците Го запитват: *защо учениците Ти не постъпват по преданието на старците, а с неумити ръце ядат хляб?* Той им отговори и рече: *добре е пророкувал Исаия за вас, лицемерците, както е писано: "тоя народ Ме почита с устните си, а сърцето му стои далеч от Мене; ала напразно Ме почита, проповядвайки учения, - заповеди човечески."* Защото вие, като оставихте Божията заповед, държите се о преданието човеческо, миете шулци, чаши и вършите много други подобни неща. И им рече: *добре отменяте заповедта Божия, за да спазите вашето предание.* Защото Мойсей е казал: *"почитай баща си и майка си",* и, *"който злослови баща или майка, със смърт да се накаже".* А вие казвате: *ако някой каже на баща или на майка: корбан, сиреч, дар Богу, е онова, с което би се ти ползвал от мене, - такъв вие не го оставяте вече да стори нищо за баща си или за майка си, като престъпвате словото Божие чрез преданието си, що сте вие предали, и вършите много подобни неща".*

С тези Свои слова Господ подчертава, че корбанът трябва **да се практикува така, че винаги да подпомага изпълнението на Божиите заповеди**, а не обратното. Основната тема в този новозаветен пасаж не са еврейските обичаи и традиции сами по себе си. Исус Христос не ги забранява. „Проблемът е издигането на човешкото предание над преданието или заповедите, установени от Бога (ст. 8). Преданието на старците (ст. 3) е сбор от тълкувания на Закона, предаван устно, който за фарисеите и книжниците (ст. 1) е също толкова авторитетен, колкото и записания Моисеев Закон. Съгласно това предание самоочистването от лен контакт с езичници или грешници (ст. 3-4) представлява външен акт на церемониално умиване. Също - приношения към Бога могат да бъдат извършвани чрез обещания. Затова и някой би могъл да посвети определено имущество или приходи на Бога (**корбан**, ст. 11), за да предотврати възможността собствените му родители да ги ползват, но същевременно продължавайки той самият да ги ползва. Тези вторични предания засенчват първоначалните Божии заповеди и послушанието към тях. Преданията, които не са от Бога, никога не бива да изместват преданията, произлизащи от Бога или от Свещеното Предание (2 Сол. 2:15; 3:6). За разлика от Свещеното Предание, човешките предания може да попречат на хората да се

доближат до Бога (Рим. 2:24; Кол. 2:8)"[11]. Като цитира св. пророк Исаия, Исус Христос посочва сърцето, а не външни фактори, като източник на злини, които биха могли наистина да осквернят човека: *„Тоя народ се приближава до Мене с устата си и Ме почита с устните си, а сърцето му стои далеч от Мене; ала напразно Ме почита, проповядвайки учения, - заповеди човешки"* (Мат. 15:8-9). „Заповедта да почитаме баща си и майка си е първата от Десетте Божии заповеди, която касае човешките връзки. Делата на служение и посветеност на Бога не са ценни, ако при извършването им човек изоставя личната си отговорност към своите ближни. ните човешки взаимоотношения са необходим елемент на християнското благочестие"[12].

Христовите думи в Евангелието от Марк очертават извисяващите и съборни функции, които Господ влага в правилното практикуване на корбана, независимо от това какви са неговите пожертвователни разновидности: постно ястие, рибена, пилешка или агнешка супа с хляб, печен шаран, друг вид храни, имущество, финансови средства за раздаване, физическа помощ или духовно служение на Бога и ближните. Истинският и Вечен Първосвещеник не описва корбана като заместително-изкупителна жертва, защото Той Сам и Единствен е *„Агнецът Божий, Който взима върху Си греха на света"* (Йоан. 1:29). Ако перифразираме евангелския текст според Марк (7:11), можем да изповядаме истината, че Месия е Тази богоп-ромислителна Жертва, от Която ние се ползваме с дръзновена надежда за възкресение и блажен, вечен живот. Затова за православните християни корбанът няма и не може да има заместително-изкупителна функция - в смисъл на „кръв за кръв" и „живот за живот". Защото корбанът не може да се сравни с Този, заради Когото Църквата възкликва по време на св. Литургия: *„Твоя от Твоих Тебе приносяще о всех и за вся"* в момента, когато се извършва възношението на Светите Дарове, на които предстои по духовен начин да се пресъществят в Тяло и Кръв Христови. А в евхаристийното тайнство изцяло се реализира изкуплението и обновлението на човешката природа, единението между хората, причастяващи се с Тялото и Кръвта Христови, живоносното съединение на всички вярващи с Главата на Църквата - Христос, *„Който стана за нас премъдрост от Бога, и правда, и освещение, и изкупление"* (1 Кор. 1:30).



Така че, това, което православните християни следва да виждат в корбана, е възможността за отдаване на дарове за материално и духовно насищане на ближните като **акт на благодарност към Бога и измолване на благословието Божие върху всички.**

Ако в юдаизма и исляма **корбанът/курбанът** има и ярко изразена лична ориентация, в християнството **корбанът** надминава ограничените рамки на отделния човек и неговия личен духовен и материален интерес. Може да се каже, че чрез дарявания и поделения между хората **корбан се подражава на евхаристийното послание за единение и сплотяване на хората**, както и на всички тях с Христос. Защото, където са събрани двама или трима в Негово име, там е и Той посред тях (срв. Мат. 18:20). Корбанът в Православната църква следва да се възприема като **социално ориентирано и същевременно духовно продължение на литургичното общо дело на любовта, преобразяващо общността в истински народ Божий.** Това може да бъде и бива, когато корбанът се принася и раздава с безусловна себеотдайност като израз на жаждата за пълно споделяне и съвършено единение с ближните и Света Троица.

И тъй като Бог е Вседостатъчен и Всеблажен и от нищо не се нуждае, и тъй като нищо от това, което имаме, не е наше, освен съкровището на сърцето, принасяните от нас материални милостини и духовни дарове са угодни на Бога само ако те се даряват Нему чрез щедрото им и радостно споделяне с Неговото творение, което Той обича безкрайно, вярно, всемилостиво и безусловно. Затова и св. Йоан Богослов възкли-

ква: „Възлюбени, нека любим един другото, защото любовта е от Бога, и всяко-й, който люби, е роден от Бога и познава Бога; който не люби, той не е познал Бога, защото Бог е любов, Божията любов към нас в това се яви, дето Бог проводи в света Своя Единороден Син, за да бъдем живи чрез Него. В това се състои любовта, че не ние възлюбихме Бога, а Той ни възлюби и проводи Сина Си да стане умилостивение за нашите грехове. Възлюбени, ако тъй ни възлюби Бог, и ние сме длъжни да любим един дру-

гиго. Бога никой никога не е виждал. Ако любим един другото, Бог пребъдва в нас, и любовта Му е свършена у нас" (1 Йоан. 4:7-12).

Само с такава любов принесен и споделен, корбанът ще бъде истински дар Богу! Амин.

Забележка: Текстовете от Корана са по преводите: от арабски на български на проф. д-р Цветан Теофанов (Свещеният Коран. С., 2008), и от арабски на английски на J. M. Rodwell (The Koran. Phoenix and Tuttle Publishing, 2003).

Бележки:

- [1] Вж. двуезичното издание: תורה ודבר. Torah and Commentary. The Rabbinical Assembly, The United Synagogue of Conservative Judaism. New York, 2001, p. 587, 589
- [2] Шиваров, проф. протопр. Николай. Библейска археология, С., 1992, с. 469
- [3] תורה ודבר. Torah and Commentary, p. 586
- [4] Ibid.
- [5] Ibidem, p. 1447.
- [6] Ibidem, p. 1450.
- [7] Алексеев, А. А. Очерки домашней и общественной жизни евреев, их верования, богослужения, праздники, обряды, Талмуд и кагал. СПб., 1896, с. 1397.
- [8] Хамидуллах, Мухаммад. Въведение в исляма. С., 2001, с. 80.
- [9] Вж. Схиархим. Иоан (Маслов). Симфония по творенията на свети Тихон Задонски. 2007, с. 318.
- [10] Ibid.
- [11] Notes to Mark, 7:1-13. In: The Orthodox Study Bible. New Testament and Psalms. Thomas Nelson Publishers. Nashville, Tennessee, p. 100.
- [12] Notes to Mathew, 15:4-6. In: The Orthodox Study Bible. New Testament and Psalms. Thomas Nelson Publishers. Nashville, Tennessee, p. 43.